

Let op: Alleen gesproken woord geldt!

Excellenties, families Putter en Leijsen, nabestaanden, scholieren, dames en heren,

Op 1 december 1942 stierf Gerard Putter. Hij werd gefusilleerd door de Duitse bezetter op de Waalsdorpervlakte bij Den Haag, 31 jaar oud.

Gerard Putter was een jonge man die werd gedwongen tot een keuze die hij uiteindelijk met zijn leven zou moeten bekopen: wel of niet accepteren dat Nederland was bezet door de Duitsers. Gerard Putter maakte een moedige keuze. Hij besloot het verzet in te gaan. Hij verspreidde onder meer het illegale blad Vrij Nederland en werd opgepakt met een wapen op zak.

Zijn dochter, toen 6 jaar oud en hier vandaag aanwezig, kan zich dat fatale moment nog herinneren als de dag van gisteren. „Het was een stralende dag. We aten die avond worteltjes.”

Haar moeder reisde elke week vanuit Amsterdam naar de gevangenis in Scheveningen, ook wel het Oranjehotel genoemd. Ze bracht hem schoon wasgoed. Het vuile wasgoed was voor haar als het zuiverste goud: in de zomen en naden zaten vaak briefjes verstoppt.

Op 1 december 1942 kwam een einde aan dit summiere maar kostbare contact. Van de bezetter ontving mevrouw Putter het bericht dat Gerard Putter was overleden. Verdere details werden nooit gegeven. Zijn familie kon slechts gissen naar zijn laatste uren, naar zijn laatste rustplaats.

68 jaar later, is aan die onzekerheid een einde gekomen. De achterkleinzoon van Putter las in de krant over de zoektocht naar familie van onbekende oorlogsslachtoffers. „Oma, zullen we kijken of je vader erbij is?“, vroeg hij.

Dankzij DNA-onderzoek kwam vlak voor Kerst 2009 het bericht. Gerard Putter was een van de 28 gefusilleerde verzetsstrijders van de Waalsdorpervlakte.

Op 27 januari dit jaar werd de steen gelegd, hier op Ereveld Loenen.

Een onbekende held kreeg alsnog een naam, een gezicht, een verhaal.

Het verhaal van Gerard Putter is het verhaal van de 3788 Nederlanders die hier op ereveld Loenen begraven liggen.

Het is het verhaal van de honderdduizenden Nederlanders die werden getroffen door de verschrikkingen van de oorlog. Zij kwamen om door terreur, rassenhaat en militair geweld. Zij werden vervolgd om hun afkomst, hun ideeën en afgevoerd naar concentratiekampen.

De Oorlogsgravenstichting heeft het op zich genomen om hen te eren met een passende laatste rustplaats. Vanuit de opdracht die koningin Wilhelmina in 1942 vastberaden formuleerde:

"Nederland zal de martelaren, die vielen voor zijn bevrijding, nimmer vergeten. Naam voor naam, persoon voor persoon, zal hun nagedachtenis bij ons voortleven."

Dames en heren,

De nagedachtenis aan hen die vielen, leeft voort. In woord. Maar ook in daad.

Onlangs was ik op de kazerne van Schaarsbergen. Daar reikte ik de rode baret uit aan de nieuwste lichting van de luchtmobiele brigade. De slotmars van deze jonge militairen begon met een herdenking op ereveld Oosterbeek. Daar liggen de ‘allereerste rode baretten’ begraven: de geallieerde paratroepen uit de Tweede Wereldoorlog. Jonge jongens uit Engeland die bij luchtlandingsoperatie Market Garden hun leven waagden.

Voor ‘Vrijheid wereldwijd’.

In 1944.

De rode baret verbindt die jonge jongens van toen, met onze jonge mannen en vrouwen van nu. Ook zij wagen hun leven. Voor ‘Vrijheid wereldwijd’.

In 2010.

Dat dit geen loze woorden zijn, is kort geleden helaas opnieuw gebleken.

Ruim twee weken geleden [17 april 2010] sneuvelden korporaal Jeroen Houweling en marinier Marc Harders in Afghanistan.

Acht maanden eerder sneuvelden korporaal Kevin van de Rijdt en sergeant-majoor Mark Leijsen in Afghanistan.

Sergeant-majoor Leijsen was echtgenoot en vader van een zoon, Nick, 17 jaar oud. Hij was ook op en top militair en al eerder uitgezonden toen hij in 2009 naar Afghanistan vertrok. Als senior mentor trainde hij

Afghaanse soldaten, een cruciaal onderdeel van de missie. Hij kwam om door een bermbom, 44 jaar oud.

Sergeant-majoor Mark Leijsen is op dit ereveld begraven.

Zij aan zij met al die anderen die vielen.

In de Tweede Wereldoorlog.

In Korea.

In Nieuw-Guinea.

In Libanon.

In voormalig Joegoslavië.

In Afghanistan.

Zij rusten hier in ere.

Als staatssecretaris van Defensie heb ik al drie jaar het voorrecht om te verkeren tussen helden als Kevin van de Rijdt, Mark Leijsen, Jeroen Houweling en Marc Harders. Helden van nu. Mannen en vrouwen die net als Gerard Putter toen, in actie komen. Omdat ze dat voelen als hun plicht.

Dames en heren,

Ik voel het als mijn plicht om te zorgen dat wij ons blijvend herinneren dat vrijheid steeds opnieuw bevochten moet worden. Nog altijd is de wereld vol van dreiging.

Nog altijd staan mensenrechten en vrijheden onder druk.

Laten wij geen land zijn dat zich terugtrekt achter de dijken van het eigen belang. Dat past niet bij ons verleden. Dat past niet bij onze toekomst.

Laten we ons – in woord én daad – blijvend inzetten voor “Vrijheid wereldwijd”.

Want “Vrijheid Wereldwijd” lééft.

In onze grondwet.

Bij het kabinet.

In de Nederlandse samenleving.

Die betrokkenheid zie ik ook hier vandaag.

Door uw aanwezigheid bij deze herdenking.

Als nabestaanden, familie en vrienden van de oorlogsslachtoffers die hier rusten.

Als belangstellenden.

Als leerlingen van de hoogste klassen van de Koninklijke Scholengemeenschap Apeldoorn.

Laten wij die betrokkenheid voortzetten.

Als eerbetoon. Aan hen die vielen.

Het is onze plicht. Het is onze opdracht.

Voor onszelf, voor onze kinderen en voor mensen ver weg.

Mensen die – net als wij – willen leven in vrijheid.

Dank u wel.

-0-0-0-